

UNIREA PRIN CĂRTURARI¹

Acad. RĂZVAN THEODORESCU

Union through Scholars

(Abstract)*

In his speech delivered during the solemn session of the Romanian Academy, which was organized in Suceava on November 16, 2018, acad. Răzvan Theodoreescu presented some ideas regarding the union of Bukovina with Romania, under the title: the Union through Scholars. He reminded the relationship of the Bukovinian scholars with the Romanian Academy and the contribution of the cultural society to the union. A distinct feature of the unification process in Bukovina in the autumn of 1918 was the emancipation of the province through culture.

Keywords: Romanian Academy, solemn session, Bukovina's union, Bukovinian scholars, cultural societies.

Domnule președinte al Academiei Române, domnule președinte al Consiliului Județean Suceava, domnilor vicepreședinți ai Academiei Române, doamnelor și domnilor, stimați colegi, cele câteva cuvinte pe care am a le spune stau sub un titlu, care sună cam așa: unirea prin cărturari.

Dacă ar fi să găsim pentru momentul unionist de la Cernăuți, din toamna anului 1918, o trăsătură distinctivă, anume – aș folosi sintagma pe care un cercetător al provinciei românești de la miazănoapte, profesorul Mihai Iacobescu, a folosit-o cu ani în urmă – emanciparea Bucovinei prin cultură.

Locul spiritualității bucovinene în supraviețuirea sa sub stăpânirea habsburgică timp de un secol și jumătate a fost asigurat și de mirabilele mărturii ale ortodoxiei românești, care erau ctitoriile lui Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Alexandru Lăpușeanu și ale Movileștilor, în frunte cu Ierusalimul vitejiei românești, cum a fost, de pildă,

¹ Cuvântare susținută în cadrul Sesiunii omagiale a Academiei Române, *100 de ani de la Unirea Bucovinei cu România*, Suceava, 16 noiembrie 2018.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Putna, dar și de o cultură națională care nu era doar a elitelor românești, ci fusese difuz și inteligent răspândită în întreaga populație românească.

Atunci când, în noiembrie 1918, lumea deschisă de articolul lui I. G. Duca, din ziarul „Mișcarea”, intitulat semnificativ *Finis Austriae*, trupele românești ale generalului Zadik pătrundeau în Cernăuți, era chiar ziua armistițiului de la Compiègne, iar două săptămâni mai târziu se dădea votul pentru unire, cărturarii români dețineau în establishment-ul provinciei un rol eminent.

Herzogtum-ul bucovinean autonom, ce păstra, după 1849, drept stemă vechiul cap de bour, avea o Dietă condusă la un moment dat de Eudoxiu Hurmuzachi, cel aflat în relații cu Transilvania lui Andrei Șaguna, avea intelectuali cu voci distincte, precum transilvăneanul Aron Pumnul sau I. G. Sbiera, iar inteligența bucovineană, cu avocați, profesori și preoți, reprezentați de Gheorghe Popovici și boierii patrioți negermanizați, în frunte cu cavalerul de la Storojineț, Iancu Flondor, au putut conduce Constituanta la hotărârea din 27 octombrie, pregătind decizia istorică din 28 noiembrie. În acest demers politic, cu o solidă armătură culturală, și-au avut rolul și preparandia cernăuțeană și cabinetele de lectură din mediul rural și originala Reuniune Română de Leptură și societățile culturale felurite și Biblioteca Țării Bucovinei și Muzeul Bucovinei – o enumerare unică pentru teritoriul românesc.

Vorbind despre încărcătura culturală care a însoțit unirea Bucovinei cu țara, se cade să invocăm, în primul rând, relația cărturarilor bucovineni cu Academia Română. Nu întâmplător, președintele Academiei Române a adus astăzi un omagiu atât de cald al Academiei pentru Bucovina. Și aici un loc cu totul special îl dețin cei trei frați din Cernăuți, Alexandru Hurmuzachi, membru fondator al Academiei Române, Nicolae Hurmuzachi, membru al Academiei Române și, mai ales, abia amintitul Eudoxiu Hurmuzachi, Doxachi, membru al Academiei noastre, primul român ce a pătruns în arhivele vieneze între anii 1845 și 1852, cercetător la arhivele împărăției austriece, în Budapesta, Cracovia, Lvov și Veneția, dar și la Vatican. Cele peste 6 000 de documente astfel culese, publicate în 12 tomuri de Ministerul Instrucțiunii Publice din București, în urma deciziei unei comisii din care au făcut parte, printre alții, și nu întâmplător, Kogălniceanu și Odobescu, au constituit prinosul acestui bucovinean și român la cultura noastră istorică – în total 45 de volume apărute între anii 1877 și 1942, sub numele de Colecția „Hurmuzachi”, reprezentând până astăzi un tezaur nedepășit.

Din acest spațiu cultural bucovinean, unde au fost activi sau de unde au plecat istorici și filologi ce au ilustrat universitățile de la Cernăuți, Cluj, Iași și București, Ion Nistor și ardeleanul Sextil Pușcariu, Sever Zotta și Dimitrie Onciul, președinte al Academiei Române între anii 1920 și 1923 (de starea mormântului nu vreau să mai amintesc acum) și de unde s-au ilustrat într-un climat cultural de excepție scriitori precum Paul Celan și plasticieni precum George Löwendal, patria românească a primit (și așa adăuga, primește și azi) bogății de spirit care sunt, înainte de toate, darul Bucovinei pentru noi toți.

Vă mulțumesc!